

Simanainen muistelee

Kansalaisen tietolaari Niemisen urheilutalossa 9.3.1972

□ TV-1:n uusi Erikois-ohjelmat työryhmä Reino Paasilinnan johdolla, keskeisenä toimittajana Paavo Kähkölä, alkoi tehdä 1972 alussa ohjelmaa "Kansalaisen tietolaari". Rääkkylän Niemisessä valmisteltiin ja esitettiin ohjelmasarjan toinen ohjelma. Ensimmäinen oli esitetty Valkeakoskelta.

Ohjelman tarkoituksena ja tavoitteena kerrottiin olevan laajentaa tavallisen kansalaisen sanomisen vapautta ja kansalaisten suoraa osallistumista.

Reino Paasilinna tunnettiin sen aikakauden tiukkana vasemmistoradikaalina ja Paavo Kähkölä keskustautaisena radikaalina.

Toimittajien Sanomalehti Karjalaiselle antaman haastattelun mukaan Rääkkylän Nieminen valittiin Pohjois-Karjalasta ohjelman valmistus- ja esityspaikaksi, koska Niemisen katsottiin olevan eräänlainen keskivertokylä, jossa kaikki keskeisimmät maaseudun ongelmat ovat todettavissa.

Jotkut sanoivat ohjelman esittämisen jälkeen, että Paasilinna valitsi Niemisen, kun siellä oli riittävästi puolueuskollisia kommunisteja.

Kyläläiset kutsuttu paikalle

Ohjelman tekeminen aloitettiin siten, että kyläläisiä kutsuttiin Urheilutalolle tilaisuuteen, jossa Paasilinna kertoi ohjelman luonteen ja tavoitteet.

Ohjelman piti olla sellaisen, että esille tulevat asiat ja kuvattavat kohteet ovat kylän valitsemia ja kyläläiset esittävät kysymykset vastaamaan tuleville päättäjille, herroille. TV tarjoaa välineen ja antaa ohjelmallisen koulutuksen kyläläisille.

Kansalaisen tietolaari-ohjelmaan sisältyi kuvauksia ja haastatteluja Niemisestä ja ympäristökylistä.

Kansalaisen tietolaarissa vastasivat kyläläisten esittämien alansa kysymyksiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Osmo Kaipainen, Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja Jaakko Pajula, maaherra Esa Timonen, MTK:n Heikki Haavisto, ylitarkastaja Eino Halonen verohallituksesta, ylitarkastaja Pentti Ojala työvoimaministeriöstä, apulaiskaupunginjohtaja Aaro Heikkilä Joensuusta, TVL:n piiri-insinööri Kauko Mäkelä ja kunnanjohtaja Ilkka Simanainen.

Ohjelmaan oli pyydetty myös kunnallisliitosta kansliapäällikkö Aarno Hannusta, mutta hän oli kieltäytynyt tulemastansa vastaamaan kyläläisten kysymyksiin.

Tämä oli valitettavaa, kos-

Niemisen urheilutalo oli aikanaan suojeluskuntatalo. Kun suojeluskunnat lakkautettiin talo siirtyi lahjoituksena Rääkkylän Seurakunnalle, joka myi talon vuonna 1951 alueen järjestöille. Talo siirtyi aikanaan Niemisen Urheiluseuran omistukseen. Taloa on vuosien varrella laajennettu. Talosta käytettiin myös nimitystä "Niemisen Linna". Kansalaisen tietolaari järjestettiin tässä talossa 9.3.1972. Kuva: Osmo Mölsä.

ka ohjelmassa jäi käsittelemättä kuntauudistus suunnitelmat, jotka tehtiin 1960 luvun lopussa.

Ohjelmassa haettiin kurjuutta?

Ohjelma oli torstai-iltana 9.3.1972 alkaen kello 20.30 ja jatkui valtakunnan pääuutisten jälkeen kello 22.30 saakka. TV-ohjelman päätyttyä olivat vielä tanssit kyläläisille.

Maanantaista torstaihin kyläläiset harjoittelivat ohjelmaa ja TV kuvasi ja haastatteli kylällä.

Vähäsen kirkonkyläkin näytettiin.

Ohjelman alussa oli viikon aikana kuvattu osio, jonka kuvauskohteet ja haastattelut vastasivat kyläläisten valinnee.

Ohjelman esityksen jälkeen sanailtiin, että kaikki kuvauskohteet ja haastattelut esittivät haettua kurjuutta, mitään positiivista, kaunista kirkkoamme lukuun ottamatta, ei pitäjistä ja kylistä haluttu esittää.

Sanomalehti Karjalaista kyläläiset arvostelivat siitä, ettei se kirjoittanut ohjelmasta muuta kuin ennen lähetystä ketä herroja on vastaamassa Niemisen alueen ihmisten kysymyksiin.

Eniten lukijan palstalla käydyssä keskustelussa arvostelua sai sosiaalilautakunnan puheenjohtaja Tauno Rautiainen kirjoituksestaan, jossa hän arvosteli ohjelmaa siitä, että kuntaesittelyosiossa ei esitetty mitään hyvää Rääk-

kylässä jo on saatu aikaan ja rakennettu.

Itse Urheilutalossa esitettyyn ohjelmaosioon kritiikki Rautiaisella ja muillakaan kyläläisillä oli vähäisempää.

Puheenvuoroja yksipuolisesti

Keskustalainen kunnanhallituksen puheenjohtaja Erkki Kähkönen oli tekemässä kylänsä ohjelmaa.

Hän kertoi minulle, että kysymykset, joita ohjelmaan tuleville valtakunnan, maakunnan päättäjille ja minullekin kunnanjohtajalle esitetään, olivat tasapuolisesti valittu ja kaikki poliittiset ryhmät pääsisivät tasapuolisesti kysymään.

Jälkeenpäin Kähkönen sanoi arvostelua ohjelman teossa mukana olleitten kyläläisten keskuudessa aiheuttaneen se, että Paasilinna antoi kysymyspuheenvuoroja yksipuolisesti.

Aluksi näytti, että kysyjiksi pääsivät vain kylän kommunistit.

Sain käyttööni 40 vuotta sitten esitetyn TV ohjelman. Aikaisemminhan en ollut sitä nähnyt, olinhan esityksen aikana vastaajana Niemisen linnan näyttämöllä.

Kun katsoin Kansalaisen tietolaari ohjelman, Erkki Kähkösen toteamukseen voi yhtyä.

Kunnanhallituksen puheenjohtajakaan ei yrityksistään huolimatta päässyt kysymään koko ohjelman aikana.

Ennen valtakunnan pääuutislähetystä, jonka ajaksi oh-

jelma Niemisen linnalta keskeytettiin, Ukonlahden Esko Pitkästä lukuun ottamatta, eivät päässeet kysymään kuin kylän vasemmistolaiset.

Nieminen osaksi Pyhäselkää

Ohjelman aluksi näytettiin viikon aikana kuvattu kylän esittelyfilmi.

Sen kuvauksissa haastattelijoina ja kuvauskohteitten esittelijöinä olivat Mikko S. Hirvonen, Jussi Konttinen ja hänen tyttärensä Liisa Konttinen, Antti Hirvonen ja Verne Pippuri.

Haastateltavina muun muassa Osmo Mölsä, Kauko Laakkonen, Vilho Saastamoinen, Hilja ja Niilo Pakarinen, Hilja Kurki, Kauko Tikka ja Veikko Hirvonen. Simo Kurki soitti haitaria ja lauleskeli.

Keskeiseksi kysymykseksi ohjelmassa nousi Niemisen alueen tuleva terveydenhuolto ja kylien liittäminen Pyhäselän kuntaan.

Kysyjinä olivat Jussi Konttinen, Liisa Konttinen ja Vilho Saastamoinen vaimoineen. Vastustivat yhteistyötä Kiteen kanssa ja esittivät Niemisen alueen liittämistä Pyhäselän kuntaan, elikkä 1960 luvun lopulla tehdyn Pohjois-Karjalan kuntauudistus suunnitelman kakkosvaihtoehdon toteuttamista, kunnan jakamista Pyhäselän, Kiteen ja Liperin kuntien kesken.

Esko Pitkän aivan kartan ja karttakepin kanssa esitteli ministeri Kaipaiselle alueen väestön lääkarissa käynnin

vaikeutumista, jos tulevaisuudessa on käytävä lääkarissa Kiteellä 60 km päässä, kun Pyhäselän Hammaslahden on tuossa vieressä 15 km päässä.

Pitkän kysyi Kaipaiselta, onko tämä oikein Niemisen asukkaita kohtaan. Kaipainen vastasi, että hölmöläisten hommaahan tuo on.

Kunnanjohtaja puolestaan ilmoitti, että Niemisen alueen väestö Keski-Karjalan terveydenhoidon yhteistyön synnyttäessä voi edelleen käydä lääkarissa, niin tahtoessaan, Pyhäselän Hammaslahdesa. Kuntainliitto ja Pyhäselän kunta tulevat tekemään palvelujen käytöstä sopimuksen.

Konttisten ja Saastamoisten kysymyksiin ja väitteisiin vastaili maaherra Timonen ja kunnanjohtaja.

Maaherra sanoi Niemisen alueen liittämistä Pyhäselään vaativille kysyjille, että käytännössähän se merkitsee kunnan loppumista itsenäisenä kuntana.

Kysymyksistä selvisi, että Niemisen alueelta on sisäasiainministeriölle tehty hakemus Sintsin, Niemisen, Kompakan, Venturin, Jokikummun ja Piimälähdän alueen liittämiseksi Pyhäselän kuntaan, jonka olisi allekirjoittanut 95 % alueen väestöstä.

Verotuksen epäoikeudenmukaisuus

Toinen paljon kysymyksiä aiheuttava asia oli äskettäin voimaantullut maatilatalou-

den verotuslainsäädäntö.

Nuoret viljelijät Reino Kervinen ja Kauko Tolvanen hiillostivat ja tenttasivat verohallituksen ylitarkastaja Haloselta ja Halosta lain epäoikeudenmukaisuuksista pieniä tiloja kohtaan. Piilolan emäntä kyseli MTK:n Haavistolta, missä vaiheessa on maatalouden lomatoiminnan lainsäädännön valmistelu.

Opiskelija Tellervo Hirvonen (nykyisin Hurskainen) kyseli ylitarkastaja Haloselta, miksi köyhien kuntien opiskelijat saavat ansaita verovapaata tuloa vähemmän kuin rikkaisten kuntien opiskelijat.

Kun ylitarkastaja ei näyttänyt ymmärtävän Tellervon kysymystä, Simanainen sanoi, että köyhät kunnat voivat antaa verotuksessa huomattavasti pienemmän verotulon perusvähennyksen kuin rikkaat kunnat, josta todella seuraa, että opiskelija saa köyhässä kunnassa ansaita verovapaata tuloa vähemmän.

Eläkkeiden epäkohdat

Kyläläisten kysymyksissä kolmas suuri asiaryhmä oli epäkohdat kansaneläkkeissä ja maatalouseläkkeissä.

Kelan johtaja Jaakko Pajula sai paljon kysymyksiä ja esityksiä lainsäädännön korjaamiseksi.

Merkille pantavaa oli, että Pajula oli monissa asioissa kyläläisten kanssa samaa mieltä. Korjaukset näyttävät kuitenkin tapahtuvan hitaasti, hän totesi.

Ohjelma päättyi apulaiskaupunginjohtaja Heikkilälle tehtyihin kysymyksiin Joensuun kaupungin jätevesien laskemisesta ilman puhdistamista Pyhäselkään.

Tunnetulla taidollaan Aaro Heikkilä koetti puolustella kaupunkiaan nykyisestä tilanteesta. Heikkilä sanoi, että ehkä 1974-76 Joensuun jäteveden puhdistamo on toiminnassa.

Vernerin Pippurin kysymys Heikkilälle "tuleeko kaupunginjohtaja ajatelleeksi, kun istuu WC:n pytylle, että osa siitä tulee meidän kylän kalamiehen kattilaan", päätti joskus hausksikin muodostuneen ohjelman.

Vernerin vieressä seisoivat kunnanhallituksen puheenjohtaja Erkki Kähkönen odottaen puheenvuoroaan, mutta Paasilinna julisti ohjelman päättyvän, minuutin myöhästä aikataulusta.

Keväällä 1972 Reino Paasilinna seurueineen tuli käymään Rääkkylässä. Järjestin saunailan Vuoniemellä kunnan saunalla.

Oli miellyttävää tutustua tuolloin "paljon parjattuun" sivistyneeseen mieheen. Paasilinna toimi myöhemmin kansanedustajana ja europarlamentaarikkona.

Ilkka Simanainen
Joulukuun 2012